

Reprezentativnost evropských organizací sociálních partnerů: odvětví potravin a nápojů

Shrnutí

Úvod

Cílem této studie je poskytnout nezbytné informace na podporu odvětvového sociálního dialogu v odvětví potravin a nápojů. Série studií reprezentativnosti, které na žádost Evropské komise provádí EIRO, se snaží určit reprezentativní sdružení sociálních partnerů, která by měla být konzultována podle Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU). Studie tedy určuje příslušné vnitrostátní organizace sociálních partnerů v odvětví potravin a nápojů za použití přístupu shora dolů (uvedením seznamu členů evropských organizací) a zdola nahoru, tzn. prostřednictvím vnitrostátních dopisovatelů Evropské observatoře pro vývoj průmyslových vztahů (EIRO).

Účinnost evropského sociálního dialogu závisí na reprezentativnosti příslušných vnitrostátních aktérů v daném odvětví – účastníky evropského sociálního dialogu mohou být pouze dostatečně reprezentativní sdružení.

Vnitrostátní sdružení je považováno za příslušné zájmové sdružení pro dané odvětví, jestliže splňuje tato kritéria:

- a) oblast působnosti sdružení se týká daného odvětví,
- b) sdružení se pravidelně účastní kolektivního vyjednávání v daném odvětví nebo náleží k některému příslušnému evropskému zájmovému sdružení.

Evropské sdružení se považuje za příslušné zájmové sdružení pro dané odvětví, pokud je uvedeno na Komisi vedeném seznamu zájmových organizací, které mají být konzultovány za dané odvětví podle článku 154 SFEU, nebo se účastní evropského sociálního dialogu v daném odvětví nebo požádalo o konzultaci podle článku 154.

Definice odvětví

Pro účely této studie je odvětví potravin a nápojů definováno podle statistické klasifikace ekonomických činností v Evropském společenství (NACE) (Rev. 2), aby se zajistila mezinárodní srovnatelnost zjištění. Konkrétněji je toto odvětví označeno kódy C10 (výroba potravinářských výrobků) a C11 (výroba nápojů) klasifikace NACE.

Hospodářský kontext

Charakteristiky zaměstnanosti

Podle údajů Eurostatu bylo v roce 2010 v zemích EU-27 v daném odvětví zaměstnáno více než 4 739 900 osob, přičemž více než 90 % daného odvětví představovala výroba potravinářských výrobků. Zaměstnanost v daném odvětví představuje pouze 2 % celkové zaměstnanosti v EU-27, zatímco činnosti v daném odvětví představují 2 % celkového HDP v zemích EU-27. Více než 58 % zaměstnanců v obou pododvětvích tvoří muži, přičemž více žen je zaměstnáno ve výrobě potravin (43 %) než ve výrobě nápojů (29 %) a obě čísla jsou nižší než průměrný podíl žen na celkové zaměstnanosti v zemích EU-27 (45,5 %). V tomto odvětví se nevyskytuje mnoho případů samostatné výdělečné činnosti nebo odborné praxe, kromě Itálie, Německa a Řecka, kde je tento podíl vyšší než 20 %.

Do odvětví potravin a nápojů spadá přibližně 310 000 podniků, které provozují svoji činnost na místní a regionální úrovni, ale rovněž na světovém trhu. Největší podíl výrobků se vyrábí v malých a středních podnicích (MSP) a globálních společnostech. MPS vytvářejí přibližně 48,5 % celkového obrátu a 63 % celkové zaměstnanosti, zatímco velké společnosti vytvářejí 51,5 % celkového obrátu a 37 % zaměstnanosti, i když představují pouze 0,9 % společností.

Nejnovější vývoj

Finanční krize měla určitý dopad na odvětví potravin a nápojů, i když nebyl tak významný jako v jiných odvětvích. Ve třetí čtvrtině roku 2008 začala zaměstnanost klesat a tento negativní trend trval až do roku 2010, kdy začala opět stoupat.

Nejvýznamnějším tlakem na změnu ovlivňující celé odvětví je globalizace. Nárůst mezinárodního obchodu a přeshraniční mobility kapitálových investic vedl k zásadním změnám v oblasti trhů a vzorců obchodování. Současně přinesla liberalizace obchodu spolu s růstem prosperity rozvíjejících se ekonomik nové tržní příležitosti i nové zdroje hospodářské soutěže. K současným výzvám pro toto odvětví patří obavy zákazníků spojené s cenami, bezpečností potravin a ochranou zdraví, stejně jako s nízkou úrovní produktivity práce a nedostatečným rozvojem v oblasti výzkumu a inovací.

Zastupování zájmů na vnitrostátní úrovni

Odborové svazy

Počty aktivních členů odborových svazů jsou velmi odlišné – pohybují se od více než 1,5 milionu členů (v případě UNITE ve Spojeném království) po pouhých několik desítek členů POMYN v Řecku. Tyto značné odlišnosti odrážejí rozdíly ve velikosti hospodářství a rozsahu působnosti z hlediska členské základny, spíše než ve schopnosti získávat členy.

Ve všech 27 zemích existuje v daném odvětví alespoň jeden odborový svaz. Celkem bylo v daném odvětví identifikováno 96 odborových svazů splňujících kritéria pro zařazení do studie reprezentativnosti, což odpovídá pluralitnímu systému. V šesti zemích byl v odvětví zaznamenán pouze jeden odborový svaz, v pěti zemích dva svazy a ve třech zemích tři svazy. Ve 13 zemích jsou v daném odvětví evidovány čtyři nebo více odborových svazů, což svědčí o roztržité scéně.

Organizace zaměstnavatelů

Celkem bylo v daném odvětví identifikováno 115 organizací zaměstnavatelů ve 24 zemích. Tři země (Kypr, Litva a Malta) nemají v daném odvětví žádné sdružení zaměstnavatelů. V devíti z 24 zemí, které mají nějaké sdružení zaměstnavatelů, není alespoň část evidovaných organizací účastníkem kolektivního vyjednávání. Obecně platí, že organizace zastupující podnikatelské nebo obchodní zájmy se mohou věnovat i jiným zájmům než těm, které souvisejí s průmyslovými vztahy, což je i případ odvětví potravin a nápojů.

V devíti ze 24 zemí, pro něž byly poskytnuty informace o organizovanosti v tomto odvětví, byla zřízena pouze jedna organizace, zatímco devět ze 24

zemí (37,5%) má čtyři nebo více organizací. Pluralistické systémy sdružování tedy převládají u organizací zaměstnavatelů – i když ve větší míře – než u odborových svazů.

Kolektivní vyjednávání

Z hlediska pokrytí kolektivním vyjednáváním v daném odvětví má 10 z 21 zemí, pro něž jsou dostupné údaje, nejméně 50% míru pokrytí. Devět z těchto deseti zemí navíc vykazuje 80% nebo vyšší míru pokrytí. To ukazuje, že pokrytí kolektivním vyjednáváním je v evropských zemích vysoce polarizované. V tomto ohledu existuje vzorec, v němž skandinávské země, Belgie, Rakousko a Španělsko a novější členské státy Rumunsko a Slovinsko vykazují nejvyšší míru, zatímco Portugalsko, Spojené království a většina ostatních nových členských států vykazují poměrně nízkou míru.

Zastupování zájmů na evropské úrovni

Organizacemi v odvětví potravin a nápojů, které jsou uvedeny na seznamu Evropské komise jako organizace sociálních partnerů, jež mají být konzultovány podle článku 154 SFEU, jsou Evropská federace odborových svazů potravinářství, zemědělství a turismu (EFFAT), které zastupují zaměstnance, a orgán FOODDRINKEUROPE, jenž zastupuje zaměstnavatele.

Federace EFFAT má 54 přímých členů ve 25 členských státech, přičemž 39 z nich se účastní odvětvového kolektivního vyjednávání. Stojí za zmínku, že v Polsku a Portugalsku není většina odborových svazů členem žádné evropské organizace. FOODDRINKEUROPE má 24 přímých členů ve 22 členských státech, přičemž 10 z nich se účastní odvětvového kolektivního vyjednávání. S pouhými 21% organizací zaměstnavatelů přidruženými k FOODDRINKEUROPE je zřejmé, že značný počet organizací zaměstnavatelů v daném odvětví v celé Evropě není členem FOODDRINKEUROPE.

Závěry

Analýzy odvětví potravin a nápojů v zemích EU-27 založené na přístupu shora dolů a zdola nahoru ukazují, že za nejdůležitější zástupce zaměstnavatelů a zaměstnanců v audiovizuálním odvětví v rámci celé EU je třeba považovat federaci EFFAT (na straně zaměstnanců) a FOODDRINKEUROPE (na straně zaměstnavatelů).

Další informace

Zprávu „Representativeness of the European social partner organisations: Food and drink sector“ (Reprezentativnost evropských organizací sociálních partnerů: odvětví potravin a nápojů) naleznete na adrese <http://www.eurofound.europa.eu/eiro/studies/tn1207014s/index.htm>

Pro další informace se obraťte na Camillu Galli da Bino, informační pracovníci, na adrese: gdb@eurofound.europa.eu